

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Εξελικτική Ψυχολογία

Ενότητα 7: Αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της
προσχολικής ηλικίας II

Ασημίνα Ράλλη

Φιλοσοφική Σχολή

Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

Προσχολική ηλικία

Αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της
προσχολικής ηλικίας

Σχέδιο μαθήματος

- Διαμόρφωση της έννοιας του εαυτού
  - Ψυχοκοινωνική ανάπτυξη
  - Η έννοια του εαυτού στην προσχολική ηλικία
  - Ταυτότητα φύλου

Σχέδιο μαθήματος (2)

- Αποτελεσματικοί τρόποι ανατροφής των παιδιών
  - Μέθοδος ανατροφής και συμπεριφορά των παιδιών
  - Πολιτισμικές διαφορές
- Παιδική κακοποίηση
- Ψυχική Ανθεκτικότητα

Διαμόρφωση της έννοιας του
εαυτού

Διαμόρφωση της έννοιας του εαυτού

- Ψυχοκοινωνική ανάπτυξη: Η επίλυση των συγκρούσεων (Erikson)
- 18ος μήνας – 3 ετών : αυτονομία – αμφιβολία
- 3ο – 6ο έτος: πρωτοβουλία - ενοχή

Διαμόρφωση της έννοιας του εαυτού (2)

- Έννοια του εαυτού: η ταυτότητα ή το σύνολο των πεποιθήσεων του για τον εαυτό του ως άτομο.
- Παιδιά προσχολικής ηλικίας συνηθίζουν να υπερεκτιμούν τις δεξιότητες και τις γνώσεις τους σε όλα τα θέματα.

Ταυτότητα φύλου: η ανάπτυξη της
έννοιας του ρόλου του φύλου

Ταυτότητα φύλου: η ανάπτυξη της έννοιας του ρόλου του φύλου

Βραβεία αγοριών:

- *Καλύτερου στοχαστή,*
- *Προθυμότερου μαθητή,*
- *Ευρηματικότητας,*
- *Ενθουσιασμού,*
- *Επιστημονικότητας,*
- *Καλύτερου φίλου,*
- *Προσωπικότητας,*
- *αίσθησης χιούμορ*

Ταυτότητα φύλου: η ανάπτυξη της έννοιας του ρόλου του φύλου (2)

Βραβεία κοριτσιών

- *Γλυκύτητας*
- *Γλυκιάς προσωπικότητας*
- *Χαριτωμένης προσωπικότητας*
- *Συνεισφοράς*
- *Καλλιτεχνίας*
- *Μεγάλης καρδιάς*
- *Ευγενικών τρόπων*
- *Βοήθειας προς τους άλλους*
- *Δημιουργικότητας*

Ταυτότητα φύλου: η ανάπτυξη της έννοιας του ρόλου του φύλου (3)

- Το φύλο έχει ήδη διαμορφωθεί από την προσχολική ηλικία.
- Τα παιδιά προτιμούν να παίζουν με άλλα παιδιά αντίστοιχου φύλου.
- Έχουν στερεοτυπικές αντιλήψεις για το πώς συμπεριφέρονται τα 2 φύλα.

Ταυτότητα φύλου: η ανάπτυξη της έννοιας του ρόλου του φύλου (4)

Πως ένα άτομο διαμορφώνει την ταυτότητα του φύλου του;

Ταυτότητα φύλου: η ανάπτυξη της έννοιας του ρόλου του φύλου (5)

- Βιολογική προσέγγιση
- Βιοκοινωνική προσέγγιση
- Προσέγγιση που βασίζεται στη θεωρία της κοινωνικής μάθησης
- Ψυχοδυναμική προσέγγιση

Ταυτότητα φύλου: η ανάπτυξη της έννοιας του ρόλου του φύλου (6)

Βιολογική προσέγγιση

- Οι διαφορές φύλου ερμηνεύονται από βιολογικούς μηχανισμούς κατά την περίοδο της ανάπτυξης.
- Τρία βιοσωματικά χαρακτηριστικά διαφοροποιούν το φύλο:
  - Τα χρωμοσώματα του φύλου
  - Τα γεννητικά όργανα
  - Ορμόνες του φύλου

Ταυτότητα φύλου: η ανάπτυξη της έννοιας του ρόλου του φύλου (7)

Βιοκοινωνική προσέγγιση

- Τα βιολογικά χαρακτηριστικά είναι σημαντικά γιατί οδηγούν στη διαμόρφωση προσδοκιών από την πλευρά των γονέων και καθορίζουν τον τρόπο διαπαιδαγώγησης των παιδιών.

Ταυτότητα φύλου: η ανάπτυξη της έννοιας του ρόλου του φύλου (8)

Θεωρία της κοινωνικής μάθησης

- Οι άνθρωποι μαθαίνουν τις διαφορές του φύλου από την κοινωνία και από τις προσδοκίες των ατόμων του περιβάλλοντός τους.
- Διαφορετική γονική αντιμετώπιση
- Μίμηση διαφορετικών προτύπων ρόλων

Ταυτότητα φύλου: η ανάπτυξη της έννοιας του ρόλου του φύλου (9)

Ψυχαναλυτική θεωρία

- Η διαμόρφωση της ταυτότητας του φύλου πραγματοποιείται μέσω της οιδιπόδειας σύγκρουσης.
- Ταύτιση με τον επιτιθέμενο

Gender Identity Development.mp4

Αποτελεσματικοί τρόποι ανατροφής
των παιδιών

Αποτελεσματικοί τρόποι ανατροφής των παιδιών

«Πιστεύοντας ότι κανείς δεν τη βλέπει η Μ. πηγαίνει στο υπνοδωμάτιο του αδελφού της και ψάχνει να βρει που έχει κρύψει ο αδελφός της τα γλυκά που του έδωσαν στη χθεσινοβραδινή γιορτή. Μόλις βρήκε το τελευταίο μπισκότο μπαίνει στο δωμάτιο η μητέρα των παιδιών και παίρνει την κατάσταση στα χέρια της».

Αποτελεσματικοί τρόποι ανατροφής των παιδιών (2)

- Αν ήσασταν η μητέρα της Μ. ποια από τις παρακάτω αντιδράσεις θα σας φαινόταν πιο λογική;
  1. Θα λέγατε στη Μ. να πάει στο δωμάτιό της και να μείνει εκεί όλη την ημέρα και θα της στερούσατε την αγαπημένη της κουβέρτα, με την οποία κοιμάται κάθε βράδυ.

Αποτελεσματικοί τρόποι ανατροφής των παιδιών (3)

2. Θα της λέγατε ήρεμα ότι αυτό που έκανε δεν ήταν σωστό και ότι δεν θα πρέπει να το ξανακάνει στο μέλλον.

3. Θα της εξηγούσατε γιατί ο αδελφός της θα στενοχωρηθεί με την πράξη της αυτή και θα της ζητούσατε, ως τιμωρία να πάει στο δωμάτιό της για μια ώρα.

4. Θα το αγνοούσατε και θα αφήνατε τα παιδιά να επιλύσουν μόνα τους το πρόβλημα.

Αποτελεσματικοί τρόποι ανατροφής των παιδιών (4)

- Έχουν προταθεί 4 κύριοι τρόποι ανατροφής των παιδιών (Baumrind, 1971; Maccoby & Martin, 1983)
  - Αυταρχικοί / Απολυταρχικοί γονείς
  - Παραχωρητικοί γονείς
  - Διαλεκτικοί γονείς
  - Αμέτοχοι/αδιάφοροι γονείς

Αποτελεσματικοί τρόποι ανατροφής των παιδιών (5)

- Αυταρχικοί/απολυταρχικοί γονείς: (1)
  - Ασκούν έλεγχο, επιβάλλουν ποινές
  - Αυστηροί, ψυχροί
  - Τυφλή υπακοή από τα παιδιά
  - Δεν ανέχονται τη διαφωνία

Αποτελεσματικοί τρόποι ανατροφής των παιδιών (6)

- Παραχωρητικοί γονείς : (2)
  - ελαστική και ασυνεπή ανατροφοδότηση
  - Δεν απαιτούν πολλά από τα παιδιά τους
  - Ασκούν λίγους ή καθόλου περιορισμούς,
  - Καθόλου ή λίγο έλεγχο στη συμπεριφορά τους

Αποτελεσματικοί τρόποι ανατροφής των παιδιών (7)

- Διαλεκτικοί γονείς: (3)
  - θέτουν σαφή και συνεπή όρια
  - σχετικά αυστηροί όχι αυταρχικοί
  - εκφράζουν την αγάπη τους, συναισθηματικά υποστηρικτικοί
  - συζητούν με τα παιδιά τους, εξηγούν τις ποινές που επιβάλλουν
  - ενθαρρύνουν την ανεξαρτησία

Αποτελεσματικοί τρόποι ανατροφής των παιδιών (8)

- Αμέτοχοι/αδιάφοροι γονείς: (4)
  - αδιάφορη, απορριπτική συμπεριφορά
  - συναισθηματικά απόμακροι
  - καλύπτουν τροφή, ρούχα, στέγη
  - παραμέληση παιδιού

Αποτελεσματικοί τρόποι ανατροφής των παιδιών (9)

ΕΡΩΤΗΣΗ

Επηρεάζει η ανατροφή των παιδιών τη συμπεριφορά των παιδιών;

Ανατροφή και συμπεριφορά των παιδιών

- Τα παιδιά των αυταρχικών/απολυταρχικών οικογενειών είναι :
  - συνήθως εσωστρεφή
  - με λίγη κοινωνικότητα
  - όχι ιδιαίτερα φιλικά

Ανατροφή και συμπεριφορά των παιδιών (2)

- Οι παραχωρητικοί γονείς έχουν παιδιά που τείνουν να είναι:
  - Εξαρτημένα
  - Με αρνητικό συναίσθημα
  - Με μειωμένες κοινωνικές δεξιότητες
  - Με μειωμένο αυτοέλεγχο

Ανατροφή και συμπεριφορά των παιδιών (3)

- Τα παιδιά των διαλεκτικών γονέων γενικά είναι:
  - Ανεξάρτητα
  - Φιλικά
  - Διεκδικητικά
  - Συνεργατικά
  - Επιτυχημένα, αρεστά στους άλλους
  - Ρυθμίζουν τη συμπεριφορά τους αποτελεσματικά

Ανατροφή και συμπεριφορά των παιδιών (4)

- Τα παιδιά των αμέτοχων γονέων:
  - Έχουν συναισθηματικές δυσκολίες
  - Νιώθουν ότι δεν τα αγαπούν
  - Διαταράσσεται η σωματική και η γνωστική τους ανάπτυξη

Πολιτισμικές διαφορές
στις γονικές πρακτικές

Πολιτισμικές διαφορές στις γονικές πρακτικές

- Οι παραπάνω τεχνικές ισχύουν κυρίως για τους γονείς στις Δυτικές κοινωνίες.
- Κίνα: αυστηροί γονείς, με πλήρη έλεγχο της συμπεριφοράς των παιδιών >παιδιά επιτυχημένα, ιδιαίτερα ακαδημαϊκά.
- ΗΠΑ: διαλεκτικοί γονείς, αποφεύγουν αυταρχικές πρακτικές.

Παιδική κακοποίηση

Παιδική κακοποίηση

- Σωματική κακοποίηση:
  - Μπορεί να συμβεί σε οποιαδήποτε οικογένεια
  - Συχνότερη σε οικογένειες που ζουν σε στρεσογόνες συνθήκες
- Τα κακοποιημένα παιδιά μπορεί να είναι ζωηρά, να ανθίστανται στον εξωτερικό έλεγχο, και να προσαρμόζονται δύσκολα σε νέες καταστάσεις.

Παιδική κακοποίηση (2)

- Αίτια:
  - Ασαφής καθορισμός των ορίων
  - Η υπομονή δοκιμάζεται
  - Υψηλές προσδοκίες γονέα για τις ικανότητες του παιδιού ως προς τη συμμόρφωση.

Παιδική κακοποίηση (3)

- Η θεωρία του φαύλου κύκλου της βίας
  - Η κακοποίηση και η παραμέληση που υφίστανται τα παιδιά, τα προδιαθέτουν ως ενήλικες, να κακοποιούν και να παραμελούν τα δικά τους παιδιά
  - ΌΜΩΣ
  - Μόνο το 1/3 των ατόμων που κακοποιήθηκαν σαν παιδιά κακοποιούν τα δικά τους παιδιά.

Παιδική κακοποίηση (4)

- Ψυχολογική κακομεταχείριση:
  - Γονείς ή άλλοι ενήλικες βλάπτουν τη συμπεριφορική, γνωστική, συναισθηματική ή σωματική λειτουργικότητα των παιδιών
  - Γονείς που τρομοκρατούν, ταπεινώνουν, εξευτελίζουν τα παιδιά τους. Τα θεωρούν ανίκανα, αποτυχημένα.
  - Παιδιά θύματα εκμετάλλευσης
  - Παραμέληση, συναισθηματική ψυχρότητα

Παιδική κακοποίηση (5)

- Πολλά παιδιά ανταπεξέρχονται με επιτυχία
- ΩΣΤΟΣΟ ΠΟΛΛΕΣ ΦΟΡΕΣ
  - Η ψυχολογική κακομεταχείριση συνδέεται με :
    - Χαμηλή αυτοεκτίμηση
    - Καταφυγή στο ψέμα
    - Άτακτη συμπεριφορά
    - Σχολική υπο-επίδοση

Ψυχική Ανθεκτικότητα

Ψυχική Ανθεκτικότητα

- Η ικανότητα του παιδιού να ξεπερνά καταστάσεις που το θέτουν σε υψηλό κίνδυνο για ψυχολογική ή σωματική βλάβη.
  - Παιδιά στοργικά, καλοσυνάτα
  - Ευχάριστα, εξωστρεφή, καλές δεξιότητες επικοινωνίας, ανεξάρτητα

Τέλος ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Ασημίνα Ράλλη 2015. Ασημίνα Ράλλη. «Εξελικτική Ψυχολογία. Αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της προσχολικής ηλικίας II». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://opencourses.uoa.gr/courses/PPP1>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

"Η δομή και οργάνωση της παρουσίασης, καθώς και το υπόλοιπο περιεχόμενο, αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία της συγγραφέως και του Πανεπιστημίου Αθηνών και διατίθενται με άδεια Creative Commons Αναφορά Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή Έκδοση 4.0 ή μεταγενέστερη.

Οι εικόνες/φωτογραφίες που περιέχονται στην παρουσίαση αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία τρίτων. Απαγορεύεται η αναπαραγωγή, αναδημοσίευση και διάθεσή τους στο κοινό με οποιονδήποτε τρόπο χωρίς τη λήψη άδειας από τους δικαιούχους. "

